Мобілізація як щит: як підозрювані в корупції уникають покарання, прикриваючись службою в армії

Читать на русском | Додати як бажане джерело в Google

Мобілізація як щит: як підозрювані в корупції уникають покарання, прикриваючись службою в армії

«Я не ухилявся, не переховувався й не користувався "зв'язками". Вірю, що після перемоги матиму змогу довести в суді свою невинуватість, як це передбачено законом», — каже Павло Гвозденко.

У минулому заступник директора Держводагентства, а нині — заступник командира спецпідрозділу Нацгвардії, зазначає hromadske. Доки він на службі, справа 6-річної давнини, у якій він фігурує як обвинувачений у вимаганні й отриманні хабаря, — зупинена.

«Я подав клопотання про призупинення провадження, бо відвідувати всі судові засідання стало фізично неможливо», — пояснює він.

Гвозденко, який долучився до ЗСУ одразу після вторгнення й несе службу в бойовому підрозділі, — радше виняток серед усіх фігурантів гучних корупційних справ. Бо в багатьох із них бажання служити переважно з'являється перед самим вироком. А якщо копнути глибше, то й місця їхньої служби виявляються далекими від зони бойових дій.

Ще не забули історію Насірова, який зі списку обвинувачених у топкорупції хотів податись у сапери? Скандал пронісся й загув у ваших стрічках новин, ставши найблискавичнішим прикладом демобілізації. Та водночас зробив видимою проблему: корупціонери прикриваються мобілізацією, щоб відтермінувати або й уникнути покарання.

Яка законодавча «лазівка» дозволяє мобілізації стати схемою й наскільки вона масштабна? Хто завдяки їй, вочевидь, уникне покарання за збитки країні на сотні мільйонів гривень? Як в одному з ТЦК опинився підозрюваний у держзраді? Про найцинічніші кейси зловживань із мобілізацією й те, чи збираються законотворці щось із цим робити — дізнавалися журналісти.

Відповідь — у нормі КПК

Чому обвинувачені шукають шляхи потрапити в армію замість тюрми? Відповідь — у статті 335 Кримінально-процесуального кодексу. Вона регламентує, у яких випадках суд зупиняє розгляд справи.

У квітні 2022-го через воєнний стан до цієї статті додали зміни: якщо обвинувачений мобілізується, суд зупиняє провадження, аж доки він не звільниться з військової служби. Водночас загальні строки давності, тобто термін, за який суд його може покарати, не зупиняються.

«Завдяки такій особливості десятки обвинувачених у корупції можуть уникнути потенційного покарання», — каже голова «Автомайдану» Катерина Бутко.

Як це працює. Уявіть: ви суддя, якого зловили на хабарях у 2016-му. Ви всіляко затягуєте процес, та за 6 років суд першої інстанції таки виносить вирок: 7 років ув'язнення з конфіскацією майна та забороною обіймати державні посади на 3 роки. Ви подаєте апеляцію. А поки її розглядають — мобілізуєтесь. І справа призупинена. Перечекати менш ніж рік — і строки давності, за які вас можуть притягнути до відповідальності, взагалі спливуть. Це реальна історія судді Дзержинського райсуду Харкова Сергія Лазюка.

У випадку з Насіровим — його раптовий поклик до захисту Батьківщини теж з'явився буквально за кілька кроків до вироку.

«Якщо держава не встигає винести вирок за 10 років — особа звільняється від відповідальності за 49 статтею ККУ у зв'язку із закінченням строків. І Насіров якраз намагався з'ї*атися в армію, щоб у нього вийшли ці строки. Такий найпростіший і найдієвіший спосіб», — доступно пояснив знайомий юрист.

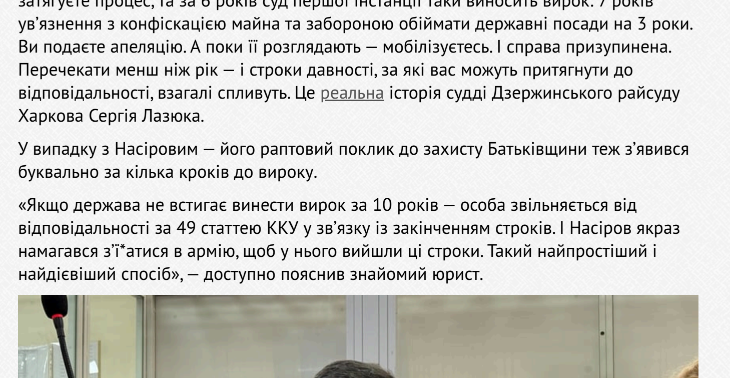

Роман Насіров під час судового засідання. Київ.*Денис Булавін / hromadske*

Загалом в Україні, як аналізували в NGL.media, через мобілізацію обвинувачених за 2022-2024 роки зупинили близько 11 тисяч кримінальних справ. Станом на квітень 2025-го, з огляду на результати пошуку в Єдиному держреєстрі судових рішень, їх уже вдвічі більше. Хоча точної статистики щодо кількості таких справ немає: Державна судова адміністрація України її не веде. Судячи з даних, які там надали на запит ЗМІ, загалом за 3 роки місцеві загальні суди зупинили понад 23 з половиною тисячі справ (якщо не брати до уваги підстави у зв'язку з розшуком обвинувачених).

Власний аналіз півтори сотні справ у держреєстрі показав, що здебільшого суд зупиняє розгляд щодо мобілізованих, які до того обвинувачувались у крадіжках, збуті наркотиків, тілесних ушкодженнях, шахрайстві. Набагато менше зупинених справ щодо корупційних злочинів.

За даними Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, нині йдеться про щонайменше пів сотні завислих у повітрі корупційних кримінальних справ, фігуранти яких мобілізувались, а провадження зупинили. Та, вочевидь, це лише верхівка айсберга.

Обвинувачений у держзраді служить юристом у ТЦК?

На цій верхівці, зокрема, кейс Руслана Журила, колишнього голови правління «Об'єднаної гірничо-хімічної компанії». У 2017-му Журила затримало НАБУ: за версією слідства, він разом з екснардепом Мартиненком завдав збитків державі на понад 300 мільйонів гривень. Солом'янський райсуд Києва призначив Журилу заставу в 100 мільйонів, його намагалися взяти на поруки, але судді не погоджувалися. Адвокати подали апеляцію, заставу зменшили до 12 мільйонів. Її за Журила вніс тодішній депутат від «Народного фронту» Микола Княжицький — і затриманий вийшов з СІЗО.

У 2023-му Журило мобілізувався. Вищий антикорупційний суд зупинив щодо нього провадження. За даними медіа, він влаштувався сержантом із матеріального забезпечення. Строки, за які його можна притягнути до відповідальності, спливають за рік.

Схожих історій десятки — зазначають у «Центрі протидії корупції».

Руслан Журило, ексголова правління «Об'єднаної гірничо-хімічної компанії» (ліворуч) та колишній голова Апеляційного суду Криму Валерій Чорнобук (праворуч)*hromadske*

Мобілізація стала поширеним інструментом затягування справ і серед обвинувачених суддів. Тенденція за останні роки поголовна — каже адвокаційний менеджер Фундації DEJURE Антон Зелінський.

«Проблема в тому, що 335 стаття КПК практично безумовно надає суду право зупиняти ці кримінальні провадження», — зазначає Зелінський.

«От візьмімо відомого колишнього суддю Валерія Чорнобука. Він був головою Апеляційного суду Криму, якого звинувачують у державній зраді. Його звільнили. Він намагався поновитися, потім його ще раз звільнили. Але кримінальна справа фактично зупинена, тому що він мобілізувався юристом у Дніпропетровській області. Парадокс: він обвинувачується в державній зраді й служить юристом у ТЦК, маючи доступ до всіх даних військовослужбовців».

Ми вирішили перевірити, чи досі скандальний екссуддя Валерій Чорнобук працює в територіальному центрі комплектування. У Дніпропетровському обласному ТЦК та СП на запит ЗМІ відповіли:

«Станом на 23 квітня 2025 року в Амур-Нижньодніпровському районному ТЦК та СП Чорнобук Валерій на жодній із посад та у списках військовослужбовців та працівників Збройних сил України не перебуває. Його звільнено за станом здоров'я у 2024 році».

В обласному ТЦК додали, що Чорнобук проходив військову службу в роті охорони Амур-Нижньодніпровському РТЦК та СП протягом 2023-2024 років.

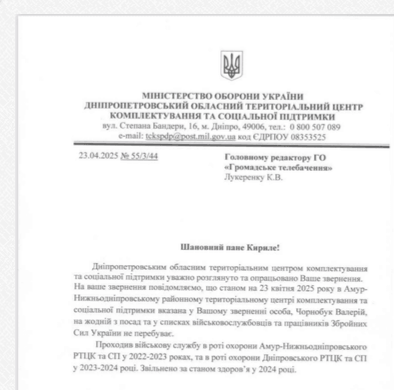

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ЦЕНТР КОМПЛЕКТУВАННЯ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ
вул. Степана Бандери, 16, м. Дніпро, 49006, тел.: 0 800 507 089
e-mail: tckspdp@post.mil.gov.ua код ЄДРПОУ 08313525

23.04.2025 № 55/3/44

Головному редактору ГО «Громадське телебачення»
Лукеренку Є.В.

Шановний пане Кириле!

Дніпропетровським обласним територіальним центром комплектування та соціальної підтримки уважно розглянуто та опрацьовано Ваше звернення.
На ваше звернення повідомляємо, що станом на 23 квітня 2025 року в Амур-Нижньодніпровському районному територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки вказана у Вашому зверненні особа, Чорнобук Валерій, на жодній з посад та у списках військовослужбовців та працівників Збройних Сил України не перебуває.
Проходив військову службу в роті охорони Амур-Нижньодніпровського РТЦК та СП у 2022-2023 роках, та в роті охорони Дніпровського РТЦК та СП у 2023-2024 році. Звільнено за станом здоров'я у 2024 році.

Начальник
Дніпропетровського обласного територіального центру комплектування та соціальної підтримки
полковник

Олексій ДУБОВИК

Проте, за нашими даними, розгляд справи досі не відновили. Ми направили запит до Печерського райсуду з питанням, чи знає взагалі суд, що підстави для зупинки провадження вже немає? І якщо так — чому розгляд справи не поновлений? На момент публікації відповідь не надійшла.

Сам Валерій Чорнобук ані на дзвінки, ані на повідомлення в месенджерах не відповідає. Як розповів місцевий журналіст Іван Красіков, Чорнобук нині не працює офіційно, проте консультує клієнтів як юрист із питань мобілізації та проходження військової служби, маючи «об'ємні зв'язки».

Замість мантій — військова форма

Світлана Колегаєва — колишня суддя Деснянського райсуду Києва і «суддя Майдану», яку лише нещодавно звільнили. У 2021-му Колегаєва кермувала напідпитку і врізалася в дерево. Тоді Оболонський районний суд Києва забрав у неї права на рік і виписав штраф на 17 тисяч гривень.

У січні 2024 року через цей випадок щодо Колегаєвої відкрили справу у Вищій раді правосуддя. Тоді суддя вирішила мобілізуватися до війська, а її адвоката просила зупинити розгляд дисциплінарного провадження, бо її клієнтка через службу у військовій частині Києва нібито не могла дати пояснення особисто. Зрештою, ВРП зупинила розгляд.

Та вже через кілька місяців справу почали розглядати знову, бо Світлану Колегаєву два дні поспіль ловили п'яною у військовій частині. За це Шевченківський райсуд присудив жінці штраф.

Ми зателефонували до Світлани Колегаєвої.

— Знаю, що рік тому ви мобілізувалися до Збройних сил. Якою була і є ваша мотивація, чи служите ви досі й на якій посаді?

— А чому вас зацікавила саме моя особа?

— Бо не кожна суддя долучається до війська. Але в той час, коли проти неї відкриті справи. Хочу почути вашу позицію. Ви ще служите?

— Служу.

— А на якій посаді, у якій частині?

— Це секретна інформація. Перепрошую, я дуже погано почуваюсь. Рада була поспілкуватися. До побачення, — кинула слухавку Світлана Колегаєва.

Колегаєва згодом передзвонила: не повідомила, де саме служить, але запевнила, що перевелася в іншу частину.

«Я навчалась, проходила БЗВП. Зараз я солдат-стрілець. З початку війни я йшла до цього, добровільно. І службу не кину. Я дуже проста людина, але, мабуть, десь комусь перейшла дорогу… Дайте мені спокій», — сказала Світлана Колегаєва.

Світлана Колегаєва — колишня суддя Деснянського райсуду Києва і «суддя Майдану»*hromadske*

«Говорячи про суддів — є три випадки, коли вони можуть намагатися "втекти" від відповідальності шляхом мобілізації: під час розгляду кримінальної справи, дисциплінарного провадження у Вищій раді правосуддя або під час переатестації, коли до них можуть виникати питання. У двох останніх випадках найвища міра покарання — це звільнення», — каже Антон Зелінський.

Мобілізуватися, аби уникнути звільнення? Зелінський пояснює: судді навіть після мобілізації продовжували отримувати суддівську винагороду. Судді Лазюку мобілізація, до прикладу, не завадила отримати майже пів мільйона гривень грошового забезпечення судді у 2024 році.

Крапку в цьому питанні поставив Верховний Суд лише два тижні тому, розглянувши справу одного із суддів, який вирішив посудитися за свою винагороду. Отже, припинення виплат суддівської винагороди суддям, які були мобілізовані до ЗСУ, Верховний Суд визначив правомірним. Тепер це рішення мають враховувати суди нижчих інстанцій.

Або в тюрму, або в армію — питання розв'язане?

Юристи, з якими поспілкувалися журналісти, розійшлись у думках — чи є згадана норма КПК юридичною «лазівкою» для схову корупціонерів в армії.

«По суті, це дійсно така, так би мовити, лазівка в законодавстві, яка наразі дозволяє тим, хто розуміється на цьому, звільнятися від реального відбування покарання. Бо немає жодних умов, зокрема щодо градації обвинувачення», — каже юристка Лілія Калашникова.

«Сказати, що це лазівка — ну, не знаю. Питання насправді й у тому, чому взагалі вже 10 років справу розглядають? І обвинувачений буде звільнений, незалежно від того, принесе він користь державі чи ні, — зі свого боку каже адвокат Віталій Савко. — Так, мабуть, треба робити все ж таки якусь градацію щодо тяжкості злочинів, а не підганяти всіх під одну гребінку. Але, знов таки, у нас же суд може вирішувати по-різному — можна чи не можна звільнити конкретну особу і який внесок вона робить, перебуваючи в ЗСУ».

До слова, не всі суди бездумно задовольняють клопотання захисту про зупинку справ у зв'язку з мобілізацією. Деякі відмовляють, не лінуючись дізнатись: чи дійсно обвинувачений не має змоги брати участі в засіданнях і де він перебуває територіально. Але таких неліниви суддів — меншість. З огляду на власний аналіз справ, відмов припинити розгляд справ через мобілізацію — на рівні 6%.

«Деякі судді кажуть: "Ок, хай воює". А деякі виявляють принциповість і кажуть: "А покажіть, де воює. Він на хлібному заводі чи охороняє щось? То значить, він має змогу виходити в режимі відеоконференції". Тобто ефективність цього корупційного кроку практично завжди цілком залежить від суддів», — пояснює Олекса Шалайський, журналіст-розслідувач, співзасновник та редактор проєкту «Наші гроші».

«Окрім належної судової практики, слушним було б внести зміни до законодавства і зупиняти перебіг строків давності в таких справах», — певна очільниця «Автомайдану» Катерина Бутко.

Деякі юристи апелюють: мовляв, тоді порушується сенс норми про строки давності. І виходить несправедливість для тих, кого реально мобілізують.

Та поки що, видно, питання про те, чи варто вносити зміни і які саме зміни потрібні, аби обвинувачені в корупції не могли прикриватися фіктивним захистом держави, ставлять лише журналісти й активісти. У профільному комітеті парламенту зазначили, що ні обговорень, ні жодних змін у законодавство щодо цього не планується.

Співрозмовник у правоохоронному комітеті Ради відповів, що, мовляв, суспільна дискусія на тему «Або в тюрму, або в армію» — завершена. Маючи на увазі, зокрема, й нещодавно ухвалений закон про мобілізацію ув'язнених.

«Ми погодилися як Верховна Рада, що так: навіть ті, хто йде в тюрму або вже в тюрмі, хай ідуть служити. Крапка. Це питання розв'язане й закрите. А як воно реалізується — це питання вже не до Насірова, а до ТЦК й узагалі до всієї системи».

Авторка: Оксана Іваницька

Теги: Чернобук | Чернобук Валерий | Колегаева Светлана | Журило Руслан | Корупція | Коррупция | Корупція | Гвозденко Павло | Нацгвардія | Нацгвардия | ЗСУ | ВСУ | Насиров Роман | Уголовное дело | ухилянти | уклонисты | уклонение от службы в армии

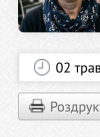

Марія Войтенко
огляддач новин

02 травня 2025 г., 16:10 | Переглядів: 2674 | Коментарі: 0

Роздрукувати | Надіслати товаришу

Коментарі:

comments powered by Disqus

Важливі новини

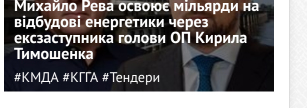

Останні новини

По даті | По переглядам | По коментарям

- 13:00 «Цього вистачило, щоб збити балістику»: Зеленський підтвердив прибуття нових ракет Patriot в Україну
- 12:54 У Великій Британії планують обмежити доступ до соцмереж для дітей віком до 16 років
- 12:49 Нетаньягу повідомив Трампа про відмову виводити ізраїльські війська з Лівану, — Ynet
- 12:43 Новий Митний кодекс, єврокоолії та "єЧерга": як Україна впроваджує європейську модель управління кордонами
- 12:37 **Слідство не знайшло доказів причетності екссудді Артура Ємельянова до замаху на Андрія Портнова, — ЗМІ**
- **Підписуйтесь на наш канал в Telegram. Оперативно про головне**
- 12:31 Будинок блогерки Соні Морозюк постраждав під час нічної комбінованої атаки на Київ
- 12:25 Марта Кос: Україна та Молдова можуть відкрити всі переговорні кластери з ЄС уже в липні
- 12:21 Порятунок реліквій під вогнем: священники та ДСНС винесли унікальні ікони XVI–XVII століть із палаючого Успенського собору
- 12:14 У Повітряних силах спростували фейк РФ про падіння ракети Patriot на території Лаври
- 12:08 У Києві після нічної атаки зафіксовано масштабні пожежі в кількох районах міста
- 12:03 Сікорський: Україні знадобляться роки для підготовки до членства в Євросоюзі
- 11:57 Потяг Львів — Запоріжжя двічі евакуювали після Кривого Рогу: рейс затримується
- 11:52 На Одещині в селі Троїцьке знайшли повішеним 33-річного військовослужбовця
- 11:46 В Одесі жінка вигулювала дитину на повідці
- 11:40 Російська атака пошкодила ринок «Петрівка» та торговельні павільйони біля метро «Шулявська»
- 11:36 В ЄС підтвердили перехідні обмеження для України та інших нових членів після вступу
- 11:31 **Удар по столиці: ДСНС повідомляє про 5 загиблих та 34 поранених внаслідок нічного обстрілу**
- 11:26 5 років за ґратами за пости у соцмережах: у Києві засудили матір неповнолітньої дитини
- 11:20 Експрезиденту Вірменії Роберту Кочаряну заборонили виїзд із країни
- 11:14 Амбітний морський маршрут Владивосток – Ченнаї опинився на межі зриву: російський бізнес ігнорує проєкт
- 11:09 «Жорсткіші сценарії»: Трамп в інтерв'ю NYT озвучив ультиматум Тегерану та новий план для Близького Сходу
- 11:04 Згвалтування, наркотики та домашнє насильство: син кронпринцеси Норвегії Маріус Хьойбі постав перед судом

Теги новин

COVID-19 агрессия России Атака Війна Война ВСУ Вторжение Дональд Трамп Донбасс ДТП Зеленский ЗСУ Киев Київ коронавирус Коррупция Напад Росії на Україну Нападение России на Украину оккупанты окупанти Порошенко Путин Росія Россия СБУ США Украина Україна ЧП Эпидемия коронавируса

Наші опитування

Чи вірите ви, що Дональд Трамп зможе зупинити війну між Росією та Україною?

- Так, повністю зможе
- Частково зможе, але не відразу
- Ні, не зможе
- Це залежить від дій інших сторін
- Важко відповісти

Голосувати

Показати результати опитування
Показати всі опитування на сайті

2013–2026 © АНТИКОР — національний антикорупційний портал

Використання матеріалів сайту дозволено лише за наявності активного гіперпосилання на джерело. Усі права на тексти, зображення, фотографії та відеоматеріали належать їх авторам.

0.04758